

Raportti työpajasarjasta

Vaikuttavat ilmastotoimet
Pohjanmaan kunnissa –hanke

10.5.2023

 Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

SITOWISE

Tausta ja tavoite

Vaikuttavat ilmastotoimet Pohjanmaan kunnissa –hanke:

Hankkeessa selvitettiin Pohjanmaan **kuntien ilmastotyön tilannetta** ja **kartoitettiin** siihen liittyviä **ongelmakohtia, vaikuttavimpia toimenpiteitä ja yhteistyömahdollisuuksia**. Tavoitteena lisätä kuntien kiinnostusta ja tietoisuutta ilmastotyöstä.

Osakokonaisuus 2: Ilmastotoimien toteuttaminen, ilmastorahoituksen hakeminen ja hankekonsortioiden muodostaminen:

Osakokonaisuudessa kunnille tarjottiin asiantuntijatukea ilmastorahoituksen hakemiseen ja hankekonsortioiden muodostamiseen.

Osakokonaisuus 2 **toteutettiin kunnille suunnattuna työpajasarjana ja tätä tukevana asiantuntijasparrauksena.**

Työn **tuloksena syntyi kuntien yhteisiä ilmastotyön ratkaisu- ja hankeaihoita sekä kattavampia ideapapereita hankekonsortioille.**

Tässä raportissa esitetään työpajasarjan ja sparrausten kiteytetyt tulokset. Osakokonaisuuden työskentelyn tuloksena syntyneet hankeideat, kuntien yhteisten ilmastohankkeiden ideapaperit ja työpajojen Key note –esitykset on raportoitu erikseen.

Työpajasarjan sisältö

1.

Työpajat (3 kpl) Kestävän kaupunkikehityksen foorumin mallin mukaisesti sisältäen vaiheet: 1) Määrittele, 2) Kehitä ja 3) Toimita.

Työpajat toteutettiin etätoteutuksena Teamsissä, hyödyntäen digitaalista Miro-alustaa.

Työpajat sisälsivät mm. Key note-puheenvuoroja ja reflektointia pienryhmissä sekä vertaisoppimista ja yhteiskehittämistä monipuolisin menetelmin.

Työpajojen välillä osallistujille tarjottiin mahdollisuus syventyä käsiteltyihin aiheisiin ja edistää niitä esitysmateriaalien ja välitehtävien avulla.

2.

3.

Erikseen sovitut asiantuntija-sparraukset (1-2 kpl) ideapapereita työstäville kuntien yhteisille tiimeille.

Tarjolla oli asiantuntijoiden kirjallinen kommentointi ideapaperiluonnoksiin.

Kiinnostavimpien hankeaihioiden pohjalta työstetyt ideapaperit.

4.

Työpaja 1 – Kuntien ilmastotyön haasteet ja mahdollisuudet

TAVOITEET:

- Tutustutaan toisiimme ja ilmastotyön nykytilakartoituksen tuloksiin
- Tunnistetaan yhdessä ilmastotyön kehittämiseen liittyviä haasteita, tarpeita ja mahdollisuuksia
- Tunnistetaan yhdessä tärkeimmät yhteiset kehittämiskohteet
- Saadaan hyvät valmiudet yhteiseen jatkotyöskentelyyn

OSALLISTUJAT:

- Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Luoto, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Pedersöre, Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri ja Pohjanmaan liitto

KEY NOTE –PUHEENVUOROJEN AIHEET:

- Kuntien ilmastotyö
- Pohjanmaan kuntien nykytilakartoituksen tulokset
- Ilmastotyön rahoitusmahdollisuudet

TYÖSKENTELY:

- Kuntien ilmastotyön haasteet, tarpeet ja mahdollisuudet
- Haasteiden juurisyyanalyysi

Työpajan jälkeinen välitehtävä Miro-alustalla: Työpajassa esiin nousseiden ilmastotyön haasteiden, tarpeiden ja mahdollisuuksien pohtiminen ”Kuinka voisimme...?” -kysymysten kautta

Työpaja 2 - Ilmastotyön hyvät käytännöt ja ratkaisujen ideointi 1/2

TAVOITEET:

- Tunnistetaan kuntien ilmastotyön ja kehittämisen hyviä käytäntöjä
- Ideoidaan yhdessä ratkaisuja ja hankeaihoita tunnistettujen ilmastotyön haasteiden, tarpeiden ja mahdollisuuksien pohjalta
- Tunnistetaan yhdessä kiinnostavimmat aihiot
- Saadaan hyvät valmiudet yhteiseen jatkotyöskentelyyn

KEY NOTE -PUHEENVUOROJEN AIHEET:

- Kuntien ilmastotyön hyvät käytännöt
- Kokeilemalla kehittäminen

OSALLISTUJAT:

- Kruunupyö, Laihia, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Pedersöre, Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Vaasa ja Pohjamaan liitto

TYÖSKENTELY:

- Ilmastotyön ratkaisujen ideointi
- Alustava hankeideointi

Työpajan jälkeinen välitehtävä

- Miro-alustalla: Uusien hankeideoiden ehdottaminen ideapaperivaiheeseen.
- Kysely kunnille ideapaperivaiheeseen valittavista hankeaihoista.

Työpaja 3 - Ideapaperien työstäminen 1/2

TAVOITEET:

- Työstetään yhdessä kuntien välisissä tiimeissä ilmastotyön hankkeiden ideapapereita, jotka pohjaavat kuntien omiin tunnistettuihin ilmastotyön tarpeisiin ja mahdollisuuksiin.
- Vertaissparrataan ideapapereita eri tiimien välillä ja otetaan opit talteen.
- Saadaan hyvät valmiudet yhteiseen jatkotyöskentelyyn

KEY NOTE -PUHEENVUOROJEN AIHEET:

- Päättäjien osallistaminen ja osaamisen kehittäminen
- Kestävä liikkuminen
- Kiinteistöjen käytön ja energiatehokkuuden kehittäminen
- Koulujen ilmastotyön kehittäminen
- Biokaasutalous ja maatalouden kehitys

OSALLISTUJAT:

- Kristiinankaupunki, Mustasaari, Närpiö Pedersöre, Uusikaarlepyy, Vaasa, Vöyri ja Pohjanmaan liitto

TYÖSKENTELY:

- Ideapaperien työstäminen valittujen hankeaihioiden osalta
- Ideapaperien vertaissparraus
- Opit talteen, ideapaperien tarkentaminen

Työpajan jälkeinen välitehtävä: Asiantuntijasparrauksen varaaminen hankeaihiota työstäneelle konsortiolle/kuntien yhteiselle tiimille

Työpaja 3 - Ideapaperien työstäminen 2/2

TULOKSET:

- Konsortioiden/kuntien yhteisten tiimien yhdessä muodostamat ja vertaissparraamat ilmastohankkeiden ideapaperit. Ideapapereihin koostettiin hankkeiden sisältörungot, sisältäen mm. toimenpiteet, aikataulut ja toteuttajatahot.
- ✓ Kunnat työstivät neljä ideapaperiluonnosta aiheissa
- **Päätäjien osallistaminen**
 - **Kestävä liikkuminen**
 - **Kiinteistöjen käytön ja energiatehokkuuden kehittäminen**
 - **Biokaasutalous ja maatalouden kehitys**

Sparraukset ja ideapaperit

Työpajasarjan jälkeen ideapapereita työstäneille konsortioille/tiimeille oli tarjolla asiantuntijasparrauksia ja ideapapereiden kirjallinen kommenttikierros.

Ennen asiantuntijasparrauksia jokaiselle konsortiolle toimitettiin Word-muotoon puhtaaksi kirjoitettuna ilmastohankkeen ideapaperi sen hetkisen työskentelyn tulosten pohjalta, mihin täydennettiin myös listaus hankkeeseen sopivista potentiaalisista rahoituslähteistä.

Edellä mainittujen työvaiheiden lopputuloksena syntyi **neljä erilaista ideapaperia**. Ideapaperien sisällöt on esitetty tiiviisti seuraavilla sivuilla.

Ideapaperien aiheet

1. Biokaasutalous ja maatalouden kehitys

2. Kestävä liikkuminen

3. Kiinteistöjen käytön ja energiatehokkuuden kehittäminen

4. Päättäjien osallistaminen ja osaamisen kehittäminen ilmastotyössä

Biokaasutalous ja maatalouden kehitys

TAVOITE:

- Kestävän biokaasuverkosto Pohjanmaalla.
- Edistetään ekologisesti kestävää autokantaa, kestäviä liikennemuotoja, maatalousjätteiden hyötykäyttöä, maaseudun kehittämistä, (ml. taloudellinen kestävä kehitys), toteutetaan toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi ja tuetaan yrityksiä vihreässä siirtymässä.

OSALLISTUJAT JA AJATUKSIA HANKKEEN TOTEUTUKSESTA:

- Uusikaarlepyy, Närpiö ja Vaasa
- Hankkeen toteutuksesta voisi vastata kaasujohtaja, kaasukoordinaattori, kunta ja paikalliset toimijat maataloudessa, jäte-, lämpö- toimijat jne.

POTENTIAALISET RAHOITUSLÄHTEET:

- [Ravinteiden kierrätyksen hankehaut](#) (linkki), YM
- [Energiatuki vähähiilisten energiajärjestelmien edistämiseksi](#) (linkki), Business Finland
- Kuntien ilmastohankkeet -avustushaku, YM – Ympäristöministeriö avustaa kuntien ja alueiden hankkeita, jotka tähtäävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. (Haku alkaa 05/2023)
- EU-rahoitukset – mm. rakennerahastohankkeet: EAKR, ESR+, JTF (käynnissä useita hakuja ohjelmakauteen 2021–2027 liittyen)

Kestävä liikkuminen

TAVOITE:

- Pyöräteiden rakentamisen edistäminen
- Yhteishanke kuntien auttamiseksi apurahahakemuksissa
- Pienennetään liikennepäästöjä, edistäen kansanterveyttä, materiaalitehokkuutta, energiansäästötoimenpiteitä, parempaa ilmanlaatua sekä vähennetään asfaltin kulumista

POTENTIAALISET RAHOITUSLÄHTEET:

- [Traficommin avustukset, erityisesti](#) (linkki):
 - Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmien valtionavustukset
 - Liikkumisen ohjauksen valtionavustukset
 - Kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelman valtionavustus
- EU-rahoitukset – mm. rakennerahastohankkeet: EAKR, ESR+, JTF (käynnissä useita hakuja ohjelmakauteen 2021–2027 liittyen)

OSALLISTUJAT JA AJATUKSIA HANKKEEN TOTEUTUKSESTA:

- Mustasaari, Uusikaarlepyy, Vaasa
- Hankkeen toteutuksesta voisivat vastata kunnat/kaupungit ja yritykset sekä ELY-keskus (valtion väylien pyöräteiden osalta)

HAVAINTOJA SPARRAUKSESTA:

- Rahoituskanavien hyödyntäminen nousi keskustelun teemaksi:
 - Kestävän liikkumisen rahoituskanavat
 - Konkreettisia vinkkejä ja asioita rahoitusten hakuun liittyen
 - Millaisiin hankkeisiin rahoitusta on saatavilla
 - Osalla kunnista hieman aiempaa kokemusta
- Sivuttiin joukkoliikenteen kehittämisen teemaa, mm. linja-autojen reaaliaikainen paikannus

Kiinteistöjen käytön ja energiatehokkuuden kehittäminen

TAVOITE:

- Kiinteistöjen energian talteenotto ja energiaoptimointi sekä innovointi ja uudistaminen energiaälykkäiksi (maaseudulla)
- Kiinteistönhallintajärjestelmien käytön optimointi ja maksimointi
- Kiertotalouden periaatteiden ja toimenpiteiden soveltaminen, asennekasvatus mukaan lukien

POTENTIALISET RAHOITUSLÄHTEET:

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n ympärivuotiset haut: [Avustus matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymiseksi](#) (linkki), [Energia-avustus ARA-yhteisöille ja kuntien vuokratilayhteisöille](#) (linkki), [Avustus kunnille, seurakunnille ja yhdistyksille öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseen](#) (linkki)
- Business Finlandin haut: [Rahoitusta innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämiseen](#) (linkki) ja [Energiatuki vähähiilisten energiajärjestelmien edistämiseksi](#) (linkki)
- Kuntien ilmastohankkeet -avustushaku, YM (haku alkaa 05/2023) sekä EU-rahoitukset

OSALLISTUJAT JA AJATUKSIA HANKKEEN TOTEUTUKSESTA:

- Vöyri, Mustasaari, Närpiö
- Hankkeen toteuttamiseksi voitaisiin palkata projektihenkilö
- Kuntien kehitysyritykset voisivat tarjota mahdollisesti resursseja

HAVAINTOJA SPARRAUKSESTA:

- Keskustelu käytännön toimenpiteistä: kartoitusta ja ohjeistusta
- Kustannustehokkuuden ja hiilipäästöjen pienentämisen näkökulmasta prioriteettien arviointi
- Kysyntäjoustossa voi olla taloudellista potentiaalia
- Ensimmäisen vaiheen rahoitushakemus voisi keskittyä selvitystyön tekemiseen; toteutukselle erillinen rahoitus
- Yhteishakemus muiden kuntien kanssa
- Kalusteiden yms. uudelleenkäyttö omana hankeideanaan

Päätäjien osallistaminen ja osaamisen kehittäminen ilmastotyössä

TAVOITE:

- Virkamiesten, poliitikkojen ja yleisön tiedon lisääminen
- Positiivisempi asenne työhön kestävän kehityksen edistämiseksi
- Parempi yhteistyö ja että ilmastotyö tuntuisi kunnissa helpommalta

OSALLISTUJAT JA AJATUKSIA HANKKEEN TOTEUTUKSESTA:

- Mustasaari ja Pedersöre
- Hankkeen toteuttamiseen voisivat osallistua kaikki Pohjanmaan kunnat
- Yhteistyötä voitaisiin tehdä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa

POTENTIAALISET RAHOITUSLÄHTEET:

- Kuntien ilmastohankkeet -avustushaku, YM - Ympäristöministeriö avustaa kuntien ja alueiden hankkeita, jotka tähtäävät kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. (Haku alkaa 05/2023)
- Ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset – YM/Keski-Suomen ELY-keskus (haku vuosittain syksyllä)
- EU-rahoitukset – mm. rakennerahastohankkeet: EAKR, ESR+, JTF (käynnissä on useita alueellisia hakuja ohjelmakauten 2021–2027 liittyen)

HAVAINTOJA SPARRAUKSESTA:

- Suurin tarve saada päättäjät kiinnostumaan ilmastoteemasta
- Keskustelua nuorten lisäämisestä kohderyhmäksi
- Viestinnässä hyvä tilanne ja sosiaalinen media hyvä kanava ilmastoviestintään
- Resursseista: ilmastotyöhön omat projektihenkilöt, omarahoitusosuudet järjestyyne tarvittaessa
- Muiden kuntien esimerkit tärkeitä päättäjille perusteluina ilmastotyön tärkeydestä

SITOWISE

Östergötlands förbund
Pohjanmaan liitto

Kiitos!